

DÜZELTME: JEO ENERJİK BAKIŞ: AB BAĞLAMINDA ENERJİ

POLİTİKALARINDA JEO-ENERJİ ALANLARI

Yetkili Yazar | Correspondent Author: Şebnem KÖSE

Geo-energetic Perspective: Geo-energy Fields in Energy Policies in the Context of the EU

Yazar(lar) / Author(s)
Şebnem KÖSE¹

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geliş Tarihi :
Makale Kabul Tarihi :

Anahtar Kelimeler:

Jeo-enerji, Avrupa Birliği,
Rusya

ÖZ

Dergimizin 1 Haziran 2017 tarihli 3. Cilt 5. Sayısında yayınlanan 'Jeo Enerjik Bakış: AB Bağlamında Enerji Politikalarında Jeo-Enerji Alanları' başlıklı kitap tanıtımının yazarı sehven Hasan Saygın ve Ceyhan Çelik olarak belirtilmiştir. İlgili kitap tanıtım makalesinin yazarı Şebnem Köse'dir. Bu çerçevede bu düzeltme yayınlanmaktadır.

Enerji, günümüzde devlet politikalarının belirlenmesi ve dünyayı şekillendirmesi bakımından çok önemli bir faktör haline gelmiştir. Hasan Saygın ve Ceyhan Çelik'in Jeo-Enerjik Bir Bakış: AB Bağlamında Enerji Politikalarında Jeo-Enerji Alanları başlıklı kitabı bugünkü enerjinin önemini, enerjinin uluslararası politikalara etkisini ve dünya enerji güvenliğini incelemektedir. Kitap 3 ana bölümden oluşmaktadır.

Enerjinin dünyanın şekillenmesinde, devletlerin politika belirlemede ne kadar önemli bir faktör olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Hasan SAYGIN ve Ceyhan ÇELİK'in kaleme aldığı bu kitapta enerjinin öneminden, uluslararası politikalara etkisinden, enerji güvenliğinden bahsedilmektedir. Kitap 3 ana bölümden oluşmaktadır ve 179 sayfadır.

Kitabın ilk bölümü Enerji Politigine Giriş başlığıyla verilmektedir. Bu bölümde öncelikle devletlerin gücü ile enerji kaynakları arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Daha sonra devletlerin enerji politikalarına yaklaşımları, bunun uluslararası sisteme etkileri, alternatif yeni yaklaşımların belirlenmesi işlenmektedir. Bu bağlamda, gücü elde etme mücadelesinde temel unsur olarak görülen enerji kaynaklarının Soğuk Savaş sonrası dönemdeki mücadelenin ana teması olduğu belirtilmektedir. Günümüzde enerji kaynaklarına ve enerji ulaşım yollarının kontrolüne sahip olmanın her zamankinden daha çok önem kazandığından bahsedilmektedir. Petrol ve doğalgaza ilişkin mevcut olan Piyasa ve Kurumlar Yaklaşımı ile Bölge ve İmparatorluklar yaklaşımı ele alınmaktadır. Bu iki yaklaşımın özellikleri, farkları ortaya konmaktadır. Daha sonra bu yaklaşımların

¹ Y.L. Öğrn, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, ORCID No: [0000-0001-5001-867X](https://orcid.org/0000-0001-5001-867X), e-posta: sebnemkose91@hotmail.com

yetersizliğinden bahsedilip yeni bir yaklaşım olarak ‘Jeo-enerji Alanı’ yaklaşımın ortaya koymaktadır.

Kitabın ikinci bölümü AB ve Rusya Ekseninde Jeo-enerji Alanları başlığıyla verilmektedir. Karşılıklı bağımlılığın yüksek olduğu AB-Rusya Jeo-enerji Alanı’nın aktörleri arasındaki ilişkinin seyri diğer Jeo-enerji Alanlarını da doğrudan etkilemekte, hatta yeni Jeo-enerji Alanlarının oluşmasına neden olmaktadır. AB üyelerinin enerji üretim ve tüketim rakamları ile AB’nin petrol ve doğalgaz ithal ettiği ülkeler ve ithalat oranları verilerek AB’nin Rusya’ya bağımlılığı gösterilmekte, bunun birlik için sakıncaları dile getirilmektedir. Rusya, enerji kaynaklarını sadece devlete gelir sağlayan bir kaynak olarak değil, dış politikada mutlaka kullanılması gereken stratejik bir unsur olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda kitapta ulusal ve uluslararası petrol ve doğalgaz şirketlerine örnek verilirken Rusya’da ki GAZPROM’un öneminden bahsedilmektedir.

Geçiş ülkesi olan Ukrayna ve Belarus’ta ki boru hatları ile taşınan petrol ve doğalgaz anlatılırken Rusya’nın bu geçiş ülkeleriyle arasındaki enerji krizlerine değinilmektedir. Petrol ve doğalgaz krizleri, bu enerji kaynakları üzerinden gerçekleştirilen hesaplaşmalara dayandırılmaktadır.

Kitapta AB-Rusya Jeo-enerji Alanı’nda gündemdeki boru hatları projelerinin ayrıntıları verilmektedir. Avrupa’ya enerji akışında Türk boğazlarının konumundan bahsedilirken, Türkiye’nin, boğazların petrol taşıma kanalı olarak kullanılmaktan kurtarılmasını istediği anlatılmaktadır. Bu isteği gerçekleştirecek mevcut projelere ayrıntılı olarak yer verdikten sonra bu projelerin birbirine rakip projeler olduğunun altı çizilmektedir.

AB, Rusya’ya olan enerji bağımlılığını, enerji arz güvenliğine yönelik bir tehdit olarak görmekte, bu nedenle ortaya yeni Jeo-enerji Alanları çıkarmak istemektedir. Bu bağlamda kitapta AB-Norveç, AB-Kuzey Afrika, AB-Hazar Havzası/Ortadoğu Jeo-enerji Alanlarından ayrıntılı olarak söz edilmektedir.

Petrol ihracatının %46,2’sini, doğalgaz ihracatının da %55,3’ünü sadece AB’ye yapan Rusya ise, ihracat yelpazesini genişletmek amacıyla AB’ye alternatif Jeo-enerji Alanları yaratmaya çalışmaktadır. Bununla ilgili olarak Rusya-Türkiye/İsrail, Rusya-Uzakdoğu Jeo-enerji Alanları anlatılmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümü Jeo-enerji Alanları ve Türkiye’nin Enerji Güvenliği başlığıyla verilmektedir. Türkiye, petrol ve doğalgaz rezervleri bakımından çevresindeki ülkelere göre çok düşük miktarlarda kaynağa sahiptir. Ancak dünyanın ispatlanmış petrol rezervlerinin %72,7’si, doğalgaz rezervlerinin ise %71,8’i Türkiye’nin yakın coğrafyasında yer almaktadır. Bu önemli jeopolitik konumu ile üretici ülkeler ile tüketici

ülkeler arasında doğal bir köprü işlevi görmektedir. Bu bağlamda kitapta Türkiye'nin ana enerji politika ve stratejileri verilmektedir. Türkiye'nin birincil enerji tüketiminde kaynakların payları verilerek, petrol ve doğalgazın enerji ihtiyacında ki önemi vurgulanmaktadır. Petrol üretim ve tüketim rakamları verilerek Türkiye'nin net bir petrol ithalatçısı olduğu söylenirken, tükettiği doğalgazın ise neredeyse tamamını ithal eden Türkiye'nin bu konuda Rusya'ya bağımlılığının her yıl katlanarak arttığı vurgulanmaktadır.

Türkiye'nin 1980'li yıllarda başlayan ve günümüzde de sürmekte olan özelleştirme politikaları nedeniyle enerji alanında çok başlı, çok parçalı bir yapı içerisinde yönetilemez hale getirildiği dile getirilmektedir. Enerjinin kamusal hizmet anlayışıyla ele alınması gereken temel bir altyapı hizmeti olarak değerlendirilmekten çıkarılarak piyasalaştırılmış olması eleştirilmektedir.

Türkiye'nin enerji tüketiminin 2020 yılında 282 milyon ton petrol eşdeğerine yükseleceği tahmin edilmektedir. Ancak çok düşük oranlarda petrol ve doğalgaz rezervlerine sahip olan Türkiye'nin politika ve stratejilerini '21. Yüzyılın Enerji Merkezi' olma doğrultusunda belirlemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Türkiye'nin enerji güvenliğini sağlaması için kaynak ve güzergah çeşitliliğinin bir an önce temininin hayati önem taşıdığı dile getirilmektedir.

Türk Boğazlarının darlığı ve taşıma kapasitesini hemen hemen doldurmuş olması nedeniyle, Türk Boğazlarını baypas edecek alternatif boru hattı projeleri tartışılmaktadır. Bu bağlamda kitapta, Samsun(Ünye)-Ceyhan Petrol Boru Hattı projesi ile Burgaz-Dedeoğaç Petrol Boru Hattı projesinin son durumundan bahsedilmektedir.

Türkiye'nin Güney Akım Projesi'ne onay verme sürecinden ve anlamlarından söz edilmektedir. Türkiye için Irak-Türkiye Petrol Boru Hattı'nın öneminde söz ederken, tam kapasite ile çalıştığında Türkiye'nin Bölgesel Enerji Merkezi olarak kilit rolünü güçlendireceği söylenmektedir.

Stratejik bir proje olan Nabucco Projesi için Türkiye kilit ülke konumundadır. Türkiye için de Nabucco, bir güven projesidir. Ayrıca Nabucco projesi Türkiye'nin AB yolunda en önemli ilerleme kriterlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Son olarak ise Mavi Akım'ın Türkiye için olumlu ve olumsuz yanları söylenirken, Türkiye'nin bu konudaki hatalarından bahsedilmektedir.

Kitap için son bir değerlendirme yapılacak olursa, akıcı dilinin ve yalın anlatımının kitabın sıkılmadan okunmasını sağladığı söylenebilir. Verilen örnekler ve projelerin son durumları hakkında bilgiler içermesi Jeo-enerji Alanlarının anlaşılmasını ve yorumlanmasını güçlendirmektedir. Bu kitap, enerji sektörünün, dünya siyasetinde ve

ülkelerin stratejilerinde ne kadar belirleyici olduğunu okuyucunun gözleri önüne sermesi açısından oldukça önemli bir kaynaktır.

Kaynakça

Saygın, H ve Çelik, C (2011). *Jeo Enerjik Bakış: AB Bağlamında Enerji Politikalarında Jeo-Enerji Alanları*. İstanbul: Aydın Üniversitesi Yayınları.